V O T U M

J. O. Xiążęcia Jegomości MICHAŁA CZARTORYSKIEGO *Kanclerza W. W. Xięstwa Litewskiego na Radzie Senatu* Die 15 Maij *w Roku 1763. w Warszawie.*

OD czasu tego, Nayiaśnieyszy Królu Panie Móy Miłościwy, w którym stałem się uszczęśliwionym w posłudze Ministruiącey Urzędu Mego, w przeciągu Lat [illegible], z powinną zawsze chęcią y skwapliwością znaydowałem się bezchybnie, na wszystkich Radach, y Obradach Publicznych, nie opuściłem nigdy okazyi żadney do powinnego odbywania usług Moich, bądź potrzebnych, bądź zdatnemi bydź mogących, bądź przynamniey dowodzących zupełność gorliwych wierności y addykcyi zniewolonych, w Służbach Moich Panowania należytą uszanowaniu, Królewskiemu y RzeczyPospolitey. Na tę Senatu Radę którą podobało się Waszey Królewskiey Mości P. N. Miłł. indykować, z równey zbiegłem chętliwości, lubo zey przedałkiem było przeszkodą niezdrowie Moie, pochodzące z zastarzałości, sprawione iż uwielonem, przez prac wielości y długości w usługach Urzędu Mego. Więc w zwykłey Jedne Czasu dla Publicznych usług y potrzeb Intencyi, Rozkazu W. Królewskiey Mci P. N. Miłł. wypełniłem ochotnie, dopełniam Radnym w Senacie mówieniem, z nayPokornieyszym do Nóg W. Królewskiey Mości uniżeniem się.

A

A iako

V O T U M

J. O. *Xiążęcia Jegomości* MICHAŁA CZARTORYSKIEGO *Kanclerza W. W. Xięstwa Litewskiego na Radzie Senatu* Die 15. Martij *w Roku* 1763. *w Warszawie.*

OD czasu tego, Nayiaśnieyszy Krolu Panie Moy Miłościwy, w ktorym stałem się umieszczonym w postudze Ministruiącey Urzędu Mego, w przeciągu Lat tak licznych, z powinną zawsze chęcią y skwapliwością znaydowałem się bezchybnie, na wszystkich Radach, y Obradach Publicznych, nie opuściłem nigdy okazyi żadney do powinnego odbywania usług Moich, bądz potrzebnych, bądz zdatnemi bydz mogących, bądz przynamniey dowodzących zupełność gorliwych wierności y addykcyi znakomionych, w Służbach Moich Panowaniu nademną uspolonemu, Krolewskiemu y RzeczyPospolitey. Na tę Senatu Radę ktorą podobało się Waszey Krolewskiey Mości P. N. Miłł. intymować, w rowney zbiegłem chętliwości, lubo tey prawdziwie było przeszkodą nieździowie Moie, pochodzące z zastarzałości, sprawione sił uwątleniem, przez prac wielości y długości, w usługach Urzędu Mego; Więc w zwykley siebie Samego dla Publicznych usług y potrzeb Immolacyi, Rozkaz W. Krolewskiey Mci P. N. Miłł. wypełniłem ziechaniem, dopełniam Radzącym w Senacie mowieniem, z naypokornieyszym do Nog W. Krolewskiey Mości uniżeniem się.

A A iako

A iako żadna konsternacya większą nad Moia być nie mogła, z niedawnego znacznego chorowania W. Krolewskiey Mści, tak żadne też uradowanie żywszym być nie może nad moie, z uzdrowienia Jego. Niech Boska dla Nas Opatrzność przedłuża do Lat naypoźnieyszych życie y Panowanie W. Krolewskiey Mci, użyciem mianych w Sobie tak wielkich, y tak w zbiorże rzadkich Darow, Zbawienności, y przywrocone Szczęśliwości Oyczyznie Naszey łatwie udziałać mogące.

A gdy materya okoliczności Xięstwa Kurlandzkiego w Cyrkularnych zawołaniach, y w propozycyach nam teraz *ad deliberandum* danych, za Cel Senatu Rady iest wskazaną, w Wierności nie skażonego, y nie skażytelnego umysłu y Serca, w tey naprzod wyrażam Sentymenta y zdania moie. Nie iest we mnie tey natury, nie iest tego gatunku, Siebie samego miłość takowa bez porządna, żebym sinakuiąc chlubność z tąd moią, żem przewidział, żem udemonstrował, żem zawrożył to, co się stało y dzieie teraz w Kurlandyi, nie był bardziey w uczestnictwie dotkliwych z tego żalow Oycowskich W. Krolewskiey Mci P. N. Miłł. y gorżkości, ktore martwią N. Krolewicza Imci Karola: Aże teyże Ewenienicyi pochody y przychody wypłyneły z Rad szkodliwych Waszey Krolewsk: Mci danych, z uciemnieniem y zasłonieniem tego, coby naturalna, y tak doskonała w Osobie Jego Pańskiey dobroć, mądrość, y sprawiedliwość, poznawać, y zpenetrować mogła, przeto z tym głębszą rozwagą, z tym mocnieyszym przykładaniem się do Reguł, y do miar rostropności, radzącemu się W. Krolewskiey Mci P. N. Miłł. powinien z Nas każdy w Urzędowym obowiązku będący, istną wiernością y życzliwością swoie wyrażać y wykładać Jemu zdania, w tey teraz proponowaney materyi o Xięstwach Feudalnych Kurlandzkich należących, *ad Supremum & Directum Dominium Integritatis* Rzepltey, w troistości trzech Stanow swoich tylko iedność nierozdzielną Całowładności Panowania maiącey.

Dla iasności zdań moich tychże iako w ow czas, odwoływać się do Expozycyi w Głosie moim na Radzie w Senacie Roku 1758. y one przypominać muszę: Ze Xięstwa Kurlandzkie nie są Feudum samego tylko Tronu Polskiego, ale są podległe *Supremo & Directo Dominio* Całey RzeczyPospolitey: że przez to od początku subiekcyi tych Xięstw, do czasu Roku wspomnionego, w żadney okkazyi, y w naymnieyszey wagi Incydentalności, nie mogli, y nie chcieli Krolowie Nasi, ani za Radą Senatu, żadnych czynić do tych Xięstw władzowych Dyspozycyi, ale te czynione tylko zawsze były przez Seymowe ustawy: że w dowodach z tego iak wielce cokolwiek się tycze Kurlandyi iest materya Status, nie mogł Senat *licitè & validè*, mimo Praw zakazy, woney uradzać y rezolwować, dopieroż swoie z liczby Głosow większości Stanowiące formować Resultatum, Authoryzuiące W. K. Mci, abyś Nayj: Krolewiczowi Imci oddał Feudum niby wakuiące, bez wiedzy, bez zezwolenia Stanu Rycerskiego, spolność y rowność Władności Rzecpltey maiącego: że miane Prawa Xiążęcia Imci Birona od W. Krolewskiey Mci Jemu nadane mocą Konstytucyi Roku 1736. *post fata illô tempore moderni Ducis Ferdinandi* nie mogły Jemu być odbierane, y uniszczone, bez oskarżenia pozywaiącego, bez Sądu przyzwoitego, bez Dekretu *ritè* ferowanego: że w Pactach Conwentach iest to warowanym, iż w interessach do Xięstw Kurlandzkich reguluiących się, tylko *conjunctim cum Republica Curas Regias* W. Kr. Mość *impendere* będziesz raczył:

Do

Do tych w czaſie wſpomnionym czynionych remonſtracyi moich, z rownie głęboką pokorą czynię y przydawam naſtępuiące:

Rok 1758. był Rokiem przypadaiącego Seymu Ordynaryinego, przed Coincidencyą ktorego wielą w przod Mieſiącami iuż negociowało Saſkie Miniſterium W. Kr. Mci u Dworu na ow czas Petersburſkiego, umieſzczenie na Xięſtwie Kurlandzkim Nayj: Krolewicza Imci, a o tym zamyśle tak mocno tyczącym ſię Praw *Supremi Dominij* Rzpltey, ani w Uniwerſałach W. Krolewſkiey Mci, ani w Inſtrukcyach na Seymiki Przed-Seymowe, żadnego nie było wiadomienia, nawet dla zieżdzaiących ſię do Seymowania było to utaionym. Na ten Seym Stany Kurlandzkie z mianego Seymiku ſwego przyſłały do W. Krolew: Mci, y do RzeczyPoſpolitey Delegata ſwego P. Schappinga, to pryncypalnie, to mocno, to nayuſilniey Iemu zlecaiąc, daną Inſtrukcyą Authentyczną aby iak naygorętſze czynił ſollicytacye, o prokurowanie eliberacyi Xięcia Ich Birona, y przywrocenie Jego do Rządow w Xięſtwie ſwoim. Gdy ten Delegat P. Schepping dał ſię na to namowić, że na Publiczney u W Kr.Mci audyencyi Imieniem Pryncypałow ſwoich, dopraſzał ſię o umieſzczenie na Xiążęcey Godności, y Władzy Nayj. Krolewicza Imci, Skoro ſię o tym dowiedziała Regencya w Kurlandyi, zaraz przez Sztaffetę do Nas czterech na ow czas żyiących Kanclerżow piſała Liſty, gorżko ſię uſkarżaiąc o te przeſtępſtwo y wiarołomſtwo Delegata ſwego, dopraſzaiąc ſię oraz, aby Prawa Ich Prowincyi żadnych uſzczerbkow, żadnych damnifikacyi nie ponaſzały. Po bezſkutecznym tego Seymu rozeyściu ſię, nakłoniono W. Kr. Mść abyś w tey rzeczy Kurlandzkiey iuż wcale chcianey y rezolwowaney złożył *Senatûs Conſilium*, dla pozoru *formalitatis* większością Głoſow ſpiſanego *Reſultatum*; chociaż *ultra Sphœram facultatum* Senatu: zaraz z tychże Rad, ktore były początkowe, dałeś W. Krol: Mc Troiſte *Diplomata*, Jedne *Vacantiæ Feudi*, Drugie *Proviſionalê* w nadaniu Xięſtw Kurlandzkich Nayj: Krolewiczowi Imci, Trzecie Inweſtytury Tego Pana. W. każdym ten argument będąc iako powodowy y gruntuiący położonym, że wyzwolenie Xięcia Imci Birona nie ieſt, y nie będzie nigdy podobne, przez taką deklaracyą Panuiącey na ow czas w Roſſyi Monarchini Elzbiety, gdy w rowney Panowania Władzy Panuiąca teraz Monarchini Katarżyna, uwolniła Oyca y Synow Jego, z tym oświadczeniem publikowanym, że nie byli, y nie ſą *ullius Culpæ Rei*, wynikaią *ex Contextu* tych Dyplomatow dwie dowodności: iedna, że *eousquê* poczytywałeś W. Kr. Mść *integrê* ważne *Jura* do Xięſtw Kurlandzkich *Stirpis Bironîanæ*, *exindê* za uwolnieniem oney z więźienia, wraca ſię *legitimê* ta *Stirps* do dzierżenia w tych nadanych ſobie Prawach: druga że bez wſzelkich uwag y oglądow, na tyle defektow y konſekwencyi, wyradzono W. Kr Mci ſtawienie mieſzkalney Stabilicyi Nayj: Krolewiczowi Imci, iak na lodzie, *ſine ulla Baſi, ac Fundamento*. Przewidziałem tego ſmutne ſkutki, w Publiczney na ow czas mowie wyraziłem zaraz moie z tego zażalenia, tym bardziey teraz dotkliwſzemi będące. Od Roku 1739. w ktorym *Infeudatus* Xiąże Imść Biron *præſtitô Homagiô*, obiął Rżądy Xięſtw Kurlandzkich, do Roku 1758. z tych wſzyſtkich opinij teraz mianych y używanych, o Defektach, *& de nullitate* Praw Jego, żadna przez Lat 20. nikomu do myśli y do poſtrzeżenia nie przychodziła, owſzem w należącey *à Supremo Domino* Lennikowi pomocy, y Protekcyi, częſto powtarżane czyniłeś W. Krol. Mść Sollicytacye do Dworu Roſſyiſkiego, o uwolnienie tego Xięcia z Detencyi, o przywrocenie onego do Rządow, w Feudalnym Xięſtwie ſwoim: *In Reſultato*

Rady Senatu w Roku 1750. takie iest wyrażenie: *Annuendo Votis &*
Desiderijs Senatûs S. R. Majestas favore Illustrissimi Ernesti Ducis Cur-
landiæ & Semigalliæ Officia sua ad Aulam Petroburgensem interponet:
W tych szrodkowych latach wiele Woiewodztw, Ziem, y Powiatow o-
branym na Seymy Posłom swoim zalecało *sollicitudines* Rzpltey, o Eli-
beracyą Tego Jey Lennika. Jeżeli te więcey iak Dwudziestoletnie Sen-
tymenta nie wątpiące y powszechne, miałyby być teraz arbitralną od-
mianą uprzeciwnione, iakaż mogłaby bydź twierdza, w czasie dalszym,
w mutacyach Konjunktur Zdań teraz nowych, y chcianych czynności.
Nawet w Roku 1758. w Propozycyach od W. Kr. Mci *ad deliberandum*
Senatowi podanych, Xiąże Imść Biron iest Xiążęciem Kurlandzkim re-
putowanym, y przyzwoicie nazywanym: Tudzież *in Resultato* teyże Se-
natu Rady, taż sama Jego tytulacya Xiążęca, iest kilkokrotnie powtarza-
na: Jakże teraz mowionym y zadawanym być może, że Xiąże Biron nie-
był nigdy *legitime* Xięciem Kurlandzkim, przez to nie iest, y być nim
nie może: Poięciem moim takowe mniemania lub powieści, że w biegu
Lat kilkudziesiąt nie były postrzeżone y poznane *nullitates* Praw Xięcia
Birona, są to mocne urazy znayduiących się w Osobie, y w Panowaniu
W. K. Nci Doskonałości, są to cięszkie pokrzywdzenia, y czczenia uymy
tak wiele Senatorow, y Ministrow, iednych iuż nie żyiących, drugich
ieszcze znayduiących się w Radnych Godnościach. Z Nas Seymuiących
do Pacyfikacyi w Roku 1736. ledwo komu było to nie wiadomym, że
moc dawana W. K. Mci do Infeduacyi Nowego Xiążęcia w Kurlandyi,
po śmierci Xiążęcia Ferdynanda, ten miała Cel, tę miała destynacyą, że
to *Feudum* będzie przez W. K. Mść nadane Graffowi Bironowi, na ow
czas będącomu Ministrowi Rossyiskiey Monarchini Anny, więc przez to
upada obiekcya Jego służby potencyi Postronney. Krom wielu podo-
bnych przykładow służyli y służą udzielni Xiążęta *Imperij Germanici*
rożnym Monarchom, nawet Woiuiącym z Cesarzem. a dla tego nie utra-
cili, y nie utracaią Feudalnych Państw swoich. Po daney Nayj: Krole-
wiczowi Imci Inwestyturże były złożone trzy *subsequenter* Seymy, do
żadnego nie było o tym Rzpltey od W. K. Mci wiadomienia: Były y
trzy Senatus Consilia *in hoc Intervallo* odbywane, na żadnym Kurlandz-
kie okoliczności nie były w propozycyach *ad deliberandum* wspomnione,
ani wawet na ostatnim w przeszłey Jesieni, lubo iuż były, y nie świeżo,
wiadome W. K. Mci reklamacye do Praw swoich Xiążęcia Birona, y tak
usilne za nim instancyowania teraźnieyszey Monarchini Rossyiskiey; Iak-
żeby to zgadzaiącym się y skombinowanym być mogło, że Xięstwa Kur-
landzkie są bezwątpliwe *Feudum Directi & Supremi Dominii* Rzpltey,
a o tym co się Ich tycze, o odebraniu onych Xiążęciu Bironowi. o na-
daniu onych Nayiaśnieyszemu Krolewiczowi Imci, ta *Suprema* Rzpltey
Dominatio, żadney niema kognicyi, y żadnego nie miała od W. K Mcî
wiadomienia. Allegowana była znaczność zysku dla Rzpltey w Infeu-
dacyi Krolewicza Imci, kiedy Monarchini Rossyiska Elzbieta, *favore*
tylko iego ustępować chciała, iako y ustąpiła, Possessyi mianey w pre-
tensyach Państwa swego niektorych Dobr Stołowych Xiążęcych Kurlandz-
kich: Jednakże ta Pani rezerwowała sobie y zatrzymała Possessye Dobr
Allodyalnych przez Xiążęcia Birona za pięć kroć Sto tysięcy Talerow
bitych od Szlachty okupionych, dosyć czynieniem początkowym przez
niego obowiązkowi temu, aby exonerował y ubogacał dane sobie *in Fe-*
udum Xięstwo: Ucaliła ten zysk dla Rzpltey Panuiąca *Magnanime* te-
razniey-

raznieyſza Monarchini Roſſyiſka Katarzyna II. kiedy y tych wſzyſtkich Dobr Allodyalnych uſtąpiła zupełność Praw y Poſſeſſyi Xiążęciu Bironowi, żadney w niwczym do Kurlandyi, y w tym Xięſtwie nie rezerwuiąc ſobie pretenſyi. oraz przez wielkiego Posła ſwego, u Dworu W. K. Mci będącego, oświadczaiąca ſię, że uznawa *plenitudines Supremi Dominii* Rzpltey nad Prowincyą Kurlandzką y ieſt wżądaniu Przyiacielſkim, aby *Jura* w tym, iako y we wſzyſtkim *Integri Corporis* Rzpltey, nie ponoſiły uwłaſzczania, ani lezyi żadnych.

Był y ieſt obwiniony Ten Xiąże Biron że mimo zabraniaiącą to Konſtytucyą, nie Perſonalnie, ale tylko przez Plenipotenta uczynił Homagialne Przyſiężenie, y inne w tym zwykłe Præſtacye. Są te Jego juſtyfikacye, że gdy na ow czas potrzebnieyſzym było Intereſſom W. Kr. Mci Jego u Dworu Roſſyiſkiego zoſtawanie, dyſpenſowałeś Go W. Kr. Mść *à Perſonali Homagio*, przez wyraźne y ſolenne na to Diploma, że te było Pieczętowane przez obu pod ow czas Kanclerżow Wielkich, że Aktowi Jego Inweſtytury aſſyſtowali bardzo liczni Senatorowie. W tych dwoch przeciwnych ſobie Kweſtyach, czyli było *illicitum* tak formalnie *concedere Homagij* oddanie przez Plenipotenta, alboli było *magis Illicitum* tę konceſſyą akceptować, Moim zdaniem uſprawiedliwia y mocuie ten uczynek W. Kr. Mci Konſtytucyą 1736. ktora Autoryzowawſzy W. Kr. Mc do dania Inweſtytury na Xięſtwa Kurlandzkie, po śmierci Xiążęcia Ferdynanda y w Oſobie Jego zgaśnieniu *Stirpis Ketlerianæ*, Innemu *ad arbitrium* Xiążęciu, z dokładem tych ſłow w tey Konſtytucyi, podług praktykowanego *in ſimili* ſpoſobu nie chciała dokładać Rzplta tey iako w Roku 1683. Prækuſtodycyi obowiązkowey, żeby *Inveſtiendus* nowy Xiąże Perſonalne oddawał Homagium.

Na Radzie teraznieyſzey Jedynym znayduiąc ſię Kanclerżem, objaśniać muſzę, że pokrzywdza Tronu Polſkiego Præeminencyą takowa Opinia, iakoby *Sigillum Majeſtaticum* nie było Pieczęcią Koronną, y że takowey Pieczęci używanie wchodzi w zakazy y warunki licznemi Konſtytucyami o nieużywaniu do Przywileiow, y Reſkryptow Pieczęci Pokoiowey, ani inney żadney Krolom Naſzym tylko Oſobiſtey, chcąc pomieć iedynie używanemi Pieczęci Kanclerżom y Podkanclerżym powierżonych: Ta Majeſtatowa Pieczęć od wiekow była, iako y ieſt, uſtanowioną w Króleſtwie Polſkim, przykładem innych Króleſtw Wielkich w Europie, była zawſze w Ręku Kanclerżow Wielkich Koronnych, była zawſze używaną do Pieczętowania Traktatow, *Diplomatum*, tych Aktow, tych Tranſakcyi, ktore były nayſolennieyſzemi, moc wieczney trwałości maiącemi: Nie ma tey Dyſtynkcyi Pieczęci Majeſtatowey W. Xięſtwo Litewſkie. z tey racyi, że to ieſt tylko Króleſtwom *attributum*. Mniemana takowey Pieczęci bezważność pociągałaby za ſobą konſekwencyą takowey racyocynacyi, że oną Pieczętowane Traktaty, Konwencye wieczyſte z poſtronnemi Potencyami, y wielorakie Akty Publiczne, utracaią miany w ſobie walor. Tyle poważanych Dzieiopiſow, tę w Polſzcze Maieſtatową Pieczęć wſpomina: Nawet w Statutach y w dawnych nadaniach znacznych wypiſanych *in Volumine Legum Tomo Primo* znayduią ſię te wyrażenia: *Quibus Sigillum Noſtræ Majeſtatis eſt appenſum.* Przydawam ieſzcze te Citacye: W Traktacie Zygmunta III. z Ceſarżem Rudolfem, y Maximilianem Xiążęciem Auſtryi, y w Ratyfikacyi tego Traktatu w Roku 1589. ſą te ſłowa. *In Quorum omnium fidem Manu Noſtra Subſcripſimus & Sigillo Majeſtatis Noſtræ muniri*

niri mandamus: Już po Konſtytucyach o pokoiowych y Sygnetowych Pieczęciach, gdy Rzplta w Roku 1654. dała Indygenaty, Xiążęciu Rakkocemu y Xiążęciu Multańſkiemu w Dyplomatach na to od Jana Kazimierża, ſą te wyrażenia: *Sigillo Majeſtatis Noſtræ communiri mandavimus.* W rowney niewiadomości y w omyleniu ſię ieſt ta powieść, że dla Kurlandzkiey okoliczności złożyłeś W. K. Mść w Roku 1737. Senatu Radę w Wſchowie, bo w Propozycyach od W. K. Mci na ten czas Senatowi danych żadney niebyło o Kurlandyi wzmianki y to tylko *in Reſultato* znayduie ſię wyrażonym, (bez żadney ieſzcze o Xiążęciu Bironie mencyi) że W. K. Mść podług daney ſobie od Rzeczypltey mocy Prawem Seymu Pacyfikacyi w Roku 1736. oddaiąc po śmierci Xiążęcia Ferdynanda Ketlera, *in Feudum* Xięſtwa Kurlandzkie nowemu Xiążęciu, *ea omnia quæ pro Juribus Suis & Reipublicæ Ejusque utilitate ac pro commodo Feudi deſiderari poſſunt, mediante Commiſſione per Conſtitut:* 1726. *aſſignata & per Comitiâ Pacificationis* 1736. *reaſſumptâ perficere curabis:* Odprawioną była takowa Kommiſſya we Gdańſku *favore* Xiężęcia Birona.

Były y ſą te mowy, takie Piſma, że teraźnieyſzy Dwor Roſſyiſki *illicite & incompetenter* wdaie ſię wrzecz tę Domowę Rzeczypltey; iako ieſt *Dominium* Jey nad Xięſtwami Kurlandzkiemi. Nam Miniſtrom W. K. Mci y Rzeczypltey odpowiada na to Dworu tego, Poſeł wielki, że Monarchini Jego bynaymniey uwłaczać nie chce y nie uwłacza temu Prawu *Dominii:* że z powodow wielce ważnych Inſtancyowała do W. K. Mci, y tego ſię ieſzcze dopraſza uſilnie, aby Xiążę Imść Biron *ex Prioritate & potioritate* Prawa ſwego z Konſtytucyi Roku 1736. twierdzę maiącego, nie był turbowanym w rekuperacyi Rządu ſwego Xiążęcego w Kurlandyi, podług *ab utrinque* obowiązkow ſwoiey Infeudacyi: że iako to ieſt eſſencyalnym politycznemu *ſiſtema* y intereſſowi całey Europy, ieſt ieſzcze eſſencyalnieyſzym ſąſiedzkiemu z Państwem Polſkim, przyiacielſkiemu y w Sojuſzowych związkach będącemu Państwu Roſſyiſkiemu, aby Prawa y ſwobody Narodow y Stanow Rzecząpltą Naſzą ſkładaiących, podług uſtabiliowaney *Regiminis* Formy, zoſtawuiąc w nienaruſzoney manutencyi, dwa Stany w Polſzcze Krolewſki, y Senatorſki, bez ſpolności trzeciego Stanu Rycerſkiego, żadnych Dominacyi dzieł ſtanowiących, przed ſię brać y do ſkutku przywodzić nie mogły.

Z derogacyą y kompromittowaniem tey głębokiey czci, ktora tak wielce ieſt należącą wynioſłości Tronu y Krolewſkiey Præeminencyi, nakłoniono W. Kr. Mść do podpiſow Monitorialium, Innoteſcencyi na Sądy Kurlandzkie, Reſkryptu dwom Senatorom Kommiſſyinego y Plenipotencyinego, moim zdaniem, z upodleniem Senatoryi, bo nie poięcie z iakiego Prawa, podług iakiego przykładu, do kogo, na iakie czynności? Takowe Inſtrumenta w żadney Kancellaryi Kanclerſkiey, ktorym iedynie tylko to ieſt należytym, ale czy w Kancellaryi Saſkiey, czy w inney *incompetenter* ſkoncypowane, poſłano do Kurlandyi, z iedyną Pieczęcią Koronną, bez Pieczęci W. X. Litt. rownie do wſzelakich Expedycyi Kurlandzkich tak dalece należytą, że bez obu Narodow Pieczęci żadne do tego Xięſtwa reſkrypta, ani Przywileia Krolewſkie ważność maiącemi, y tam akceptowanymi być nie mogą. Ukoncypowano Memoryały do Dworu Roſſyſkiego, nakłoniono Jchmść *P. P.* Miniſtrow Kollegow moich do podpiſow, poſłano y oddano te Memoryały *Miniſterio* Dworu tamtego: Ieſt iuż wiadomym iak mocno ſądzi, Monarchini Roſſyiſka, dotkliwe Jey urażenia, w ſenſach y expreſſyach, do tych Memoryałow użytych.

Sądził-

Sądziłbym siebie w nie uważney wierności y życzliwości będącym, samę tylko umilenia siebie w powodzie maiącym, gdybym W. K. Mci radził, dalsze ieszcze w tey okoliczności Kurlandzkiey zaimplikowania sobie y Rzpltey zatrudnienia, y przykrości przynoszące, konsekwencye wielce szkodne y niebespieczne pociągać mogące, ile w sytuacyi bez silney. Więc z uwag, y rozwag wszystkich y wszelakich w zaprzysiężoney y nigdy nie ukalaney wierności W. K. Mci y Oyczyznie, tę Radę mnie dyktuie rozum moy y sumnienie, żebyś W. K. Mść iako rzecz przez siebie samego w przod zrobioną, grunt Konstytucyi Roku 1736. maiącą, tylokrotnemi sollicitacyami u przeszłego Dworu Rossyiskiego mocnioną. Przyiaźney W. K. Mci y Rzpltey teraznieyszey Monarchini Rossyiskiey tak mocnym Instancyowaniem się wspieraną, Xiążęcia Imci Birona przy mianym prawie do Xięstw Kurlandzkich, y *Vassallatus* onych, łaskawie konserwował: A na ulgę Oycowskiego Serca, zażaleniu Rad niedobrocią *dolende* sprawionemu, żebyś W. K. Mść Ministerio Rzpltey zalecił negocyowanie z Dworem Rossyiskim, o sposobach iakiey inney kompensacyi dla Nayjaś: Krolewicza Imci, ktorego wielkie cnoty y przymioty zapewne nikt bardziey odemnie znać, y zmocnieyszym przywiązaniem wenerować nie może. Jest naturalna Oycowska W. K. Mci Miłość dla tak udoskonalonego Potomka swego, ale w znaiomey w Krolewskiey wielkomyślności ma przewagę miłość y pieczołowitość Oycowska tego ludu, ktory dla konserwy Praw, y swobod swoich, dla uszczęśliwienia siebie, W. K. Mść wolnie przybrał, obrał na swoim umieścił Tronie. Jeżeli zaś preferowane będą od W. K. Mci, Jemu Rady żebyś przedłużał Kwestyą o Kurlandzkich okolicznościach, tedy rozważać, to decydować o tym, iedynie może *rite & legitime* Seymowa *Potestas*, iako punkt Generalny, do ktorego przychodzić, y z niego wychodzić tylko powinny, wszystkie, y wszelakie Panowania czynności Konstytucyine, więc y dlatego odnawiam czynione z wielu powodow bardzo znacznych na przeszłym *Senatus Consilium* w Jesieni proszenie y radzenie moie, żebyś W. K. Mść raczył złożyć Seym Extraordynaryiny ile gdy tak się wzmogły dolegliwości y z gruntow destrukcyie w Oyczyznie Naszey, dla ratunkow prezerwuiących od zgub ostatnich, ten Seym bliski, zbawiennictwem naszym, iest tak wielce potrzebnym.

Po woynach tak wielce uciążliwych, gdy Zrządzeniem y ulitowaniem Boskim, nakłoniły się świeżo potencye wszystkie do generalnego w Europie Pokoiu, w Powszechney z tąd *Gentium* radości, wynika iednak dla Oyczyzny Naszey zasmucenia ta przyczyna, że potrzebne W. K. Mci oddalenie się do Państw swoich Dziedzicznych, odbierać nam będzie przytomną Jego Pieczołowitość Oycowską, na czas iaki, spodziewamy się iednak, że ten będzie krotki.

W trzydziestoletnim nam panowaniu kilkokrotne iuż były podobne odiazdy W. K. Mci, doświadczyłeś zawsze wierności y miłości naszey powszechnie, y w każdym z nas szczegulnie, ktorych sentymentow trwaiącą iednostayność, ubespiecza nawet w każdym z nas siebie samego miłość: Aby trybem uczynkow na Seymikach gromnicznych w Prowincyi W. X. Litt. zagrożone gwałtowności do ufundowania w Wilnie Trybunału następuiącego, dziać się nie mogły, *suppliciter* wzywam w tym panuiącą W. K. Mci prospiciencyą.

Żywe wdzięczności, mocne dzięki nasze być powinny za proku-

rowaną [illegible]trznym ftaraniem W. K. Mci deklaracyą Dworu Roſſyiſkie-
go w naznaczeniu Kommiſarzow ze ſtrony ſwoiey do weryfikowania
ſzkod, y krzywd, przez Woyſka tey Potencyi w Kraiach naſzych poczy-
nionych, ſkoro ze ſtrony Naſzey podobnie będą naznaczeni Kommiſa-
rze, ktorych abyś W. K. Mść iuż denominować raczył, pokornie y iak
nayuſilniey ſupplikuię. Te Woyſka Roſſyiſkie ktore potencyom z W.
K. Mcia z Kolligowanym były auxiliarne, iuż z Krajow Polſkich y Li-
tewſkich powychodziły, y do ſwoich ſię wrociły: aby y ta część tego
Woyſka, ktora ieſzcze w Kurlandyi y z tey wyſzła prowincyi Feudal-
ney, nayprzyzwoiciey za rozkazem W. K. Mci Miniſterium Jego y Rze-
czypłtey o to traktować może z Jmć P. Graffem Kayſerlingiem Po-
ſłem wielkim Monarchini ſwoiey.

Akkredytowany Dworu Pruſkiego Sekretarż Legacyi P. Benoit
ſwieżo oświadczył nam Miniſtrom, że przez pokoy ktory zaſzedł mię-
dzy woiuiącemi, uſtałą potrzebą dla Jego Pana ſkupowania prowiantow
y Furażow, już to czynienie będzie zaniechanym, y ta Kommenda kto-
ra na to była użytą, wychodzić będzie z Kraiu naſzego. Aby wielce
potrzebne ſądy Pograniczne w Woiewodztwie Bracławſkim były uſta-
biliowane, a penſyami ze ſkarbu Koronnego żeby Sędziowie byli opa-
trzonemi, Aby *tot & tantas claritudines* Imienia ſwego przymnażaią-
cy Imść Pan Woiewoda Kiiowſki miał wrocone ſobie Expenſa *ad Pu-
blicas neceſſitates* założone; Aby J. P. Mrozowicki Staroſta Stęgwilſki
z utratą lat, zdrowia, y ſubſtancyi, od tak dawnego czaſu wielce chwa-
lebnie Kommendę na Ukrainie maiący, teraz ze Skarbu Koronnego
choć część iaką *deſervitæ mercedis* odebrał, a za zdarżonym wakanſem
præferibiliter był Chlebem wyſłużonych obdarżonym: Aby X. Guichotti
do agencyi w Rzymie deſtynowany był roczną ze ſkarbu penſyą opa-
trzony, Aby Generalnemu Szpitalowi w Warſzawie ſupplament iakiey
Donatywy był aſſygnowanym: Aby miaſto Thorun ktore *tot calamita-
tes* poniosło, protekcyą y Dobroczynnością W. K. Mci było wſparte:
Spolnie z całym Gronem tey Rady y ia moie nayuniżeńſze do W. K.
Mci o te Jego łaſkawości zanaſzam upraſzania.

Te moie przełożenia y zdania w Kandorże ſwoim od żadney nie-
nawiści czernidła, ucynkowanemi ſprawiedliwie być nie mogące u Nog
W. K. Mci iak naypokorniey ſkładaiąc, mam BOGA Swiadkiem, mieć
będę y Sędzią, że byłem y ieſtem ſzczerże y cale, że chcę być dozgonnie
wiernym W. K. Mci y Oyczyznie moiey Miniſtrem.